

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Adres redactie: ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

F. v. Deursen

Als een zuurdeeg

Geheim, ergernis en kracht van het koninkrijk der hemelen

Kunt u zich herinneren hoe uw moeder op Oudejaarsavond oliebolletjes bakte? Enkele uren voor ze begon stond in een warm vertrek de emmer met beslag al klaar. Je hoorde niks, maar toch gebeurde er wat in die emmer. Langzaam rees het beslag omhoog. Geruisloos deed de gist haar werk.

Hoe vaak zou onze Heiland zijn moeder met zuurdeeg bezig hebben gezien? Want als Maria bakte, gebruikte zij geen gist maar zuurdesem, een stukje verzuurd deeg dat ze van een vorige dag had overgehouden.

Met dit alledaagse ingrediënt uit een Israëlitische „keukenkast“ heeft onze Heiland eens het Koninkrijk van God vergeleken: „Het Koninkrijk der hemelen is gelijk een zuurdesem, welken een vrouw nam en in drie maten meel deed, totdat het geheel doorzuurd was“, Matth. 13 : 33.

Dit lijkt zo klaar als een klontje. Ik kan u er hoogstens op wijzen, dat die vrouw met haar drie maten zo'n 40 pond meel gebruikte, maar daarmee is het beeld als beeld wel verklaard.

Toch is dit gelijkenisje even diep als scherp. Het wijst de kloof aan tussen Jezus en zijn Joodse vijanden. Sterker nog, hier gaapt de kloof tussen het afvallige Christendom van alle eeuwen en het trouwe Christendom, ook van onze tijd. Talloze Joden hebben deze simpele gelijkenis niet verstaan. Ik vrees dat veel, heel veel Christenen haar nu nog niet verstaan.

Deze korte gelijkenis van slechts één zin bevat het **geheim** van het Koninkrijk! Zoals alle gelijkenissen in Matth. 13 dit geheim bevatten. En wat Jezus daar tot de kleine kring van zijn discipelen zei, zou Hij vandaag wellicht ook slechts tot een verdwijnende minderheid in de Christenheid kunnen zeggen: „Omdat het u gegeven is de geheimenissen van het Koninkrijk der hemelen te kennen, maar hun is dat niet gegeven“.

Hoe komt dat nu?

Me dunkt omdat veel Joden uit de tijd van Jezus en veel Christenen van tegenwoordig van een heel andere **geest** zijn dan onze Heere Jezus Christus. Wat niet behoef weg te nemen, dat de woorden Christus en Christelijk voor in hun mond liggen.

Geen Man om mee weg te lopen

Onze Heiland was toen Hij op aarde verkeerde toch zo'n door en door eenvoudige en zo'n door en door néderige Man. De profetie van Jesaja is in Hem geheel vervuld: „Hij

had gestalte noch luister, dat wij hem zouden hebben aangezien, noch gedaante, dat wij hem zouden hebben begeerd“, Jes. 53. Wilt u dit bijbelwoord vooral serieus nemen? Ook wij zouden Hem niet hebben begeerd. Naar onze vleeselijke maatstaven geven wij andere typen de voorkeur. Imponerende figuren. „Krachtige persoonlijkheden“. Mannen, die wél „gestalte“ en „luister“ bezitten waar je als volgelingen mee weg kunt lopen.

Maar met Jezus, met Jezus kon je nu juist helemaal niet geuren. Geboren in een stall' Z'n moeder? Een dorpsmeisje uit Galilea, de Joodse „Achterhoek“. Z'n woonplaats? Nazareth, het toenmalige „Lutjebroek“. Z'n beroep? Timmerman. „Is dit niet de timmerman, de zoon van Maria?“ Marc. 6 : 3. Jezus zal wel menige ploeg of ossenjuk in elkaar getimmerd hebben. 'n Eigen huis? Heeft Hij nooit bezeten. Z'n volgelingen? Een stel boeren en vissers. Maar dan toch zeker een mäsä van deze mensen? Ook dit niet. Toen Jezus kort voor zijn sterven Jeruzalem binnereed, niet op een ros maar op een ezelin, vroeg men elkaar in de hoofdstad: „Wie is dit?“ Matth. 21 : 10. Maken we ons dus van Jezus' bekendheid geen al te grote voorstelling. Men telde vanaf Zijn geboorte tot de val van Jeruzalem niet minder dan een half dozijn kandidaat-Messiassen.

Trouwens, wat heeft Jezus niet gedaan om alle publiciteit en reclame te vermijden? Hij hield zich meermalen opzettelijk **verborgen** en genezenen legde Hij vaak **zwijgplicht** op! Matth. 12 : 16, Marc. 3 : 12, Joh. 7 : 1-10, 11 : 54. Misschien is zelfs zijn sterven wel minder opvallend geweest dan wij wellicht denken. Dacht u, dat alle reizigers, die op Jezus' sterfdag van Jeruzalem op weg naar Jaffa, bij Golgotha hebben gestopt om even naar die drie geëxecuteerden te kijken en 't bordje te lezen, dat de Middelste boven zijn hoofd had? Of dat alle Jeruzalemse werklui en ezeldrijvers veel aandacht geschonken hebben aan de stoet, die naar Golgotha trok? Zulke straattonelen zijn vast niet zeldzaam geweest.

Nee, onze Zaligmaker is allerm minst een godsdienstige drukteschopper geweest. Naar modern-Christelijke opvattingen was zijn optreden eer teleurstellend. Waar was de tongentaal? Waar bleven de massale opwekkingssamenkomsten in een stadion? Wat heeft onze Heiland nu voor „akties“ ontketend? Zonder de huidige alle over één kam te scheeren mogen we toch wel opmerken, dat onze Heiland in zijn gelijkenissen wel over slaven

sprak maar verder ogenschijnlijk weinig of niets voor de mensen „deed“. Iedereen kent de arme Lazarus, maar heeft onze Heere zijn tijdgenoten opgeroepen tot een anti-hongeractie? Hij kende publieke vrouwen, maar Hij schetterde niet tegen de seksuele verwording. Hij is in Bethlehem geboren ten gevolge van een belastingmaatregel van de Romeinse keizer Augustus. En ofschoon Hij rechtstreeks van koning David afstamde, organiseerde Hij geen verzetsbeweging tegen de Romeinen maar adviseerde zelfs „den keizer te geven wat des keizers is“! Hij heeft blijkbaar ook niet op de pleinen der steden vanaf een stoel in vlammeende verontwaardiging gefulmineerd tegen allerlei misstanden. Ja, in welke actuele kwestie van zijn dagen heeft Hij eigenlijk wel „stelling genomen“?

Of Hij soms geen wonderen deed?

Zeker, maar Hij zat vaker stil te **leren**, niet in machtige kathedralen maar in Galilese dorpssynagogetjes of gewoon ergens in het gras of aan het strand. Van een nieuwe theologie of een nieuwe liturgie of een geheel andere zeggingswijze, waardoor Hij de synagoge-gangers meer wist te 'boeien' dan andere rabbi's, lezen we niets.

Onze Heiland heeft op geen enkele wijze tam-tam gemaakt. Hij was een arme Rabbi, die in gekregen kleren rondliep. Helemaal geen schreeuwer. Beslist geen „imponerende figuur“ of krachtig „leider“. Hij was een Ootmoedige. De ootmoedigste Ootmoedige van alle tijden. Helemaal geen Man met wie zijn leerlingen fijn konden geuren, zoals wij soms zo graag doen: „Nee maar, die dominee van ons! Geweldige preker! Man, wij hebben een juweel van een kerkgebouw, je moet eens komen kijken! Nee maar, bij óns zit een stel knappe koppen! Je weet wel, Professor Zus en Doktor Zo of Doktorandus Die. Horen allemaal bij óns!“ Voor zulk spreken gaf onze Heiland geen enkele aanleiding. „De Zoon des mensen is niet gekomen om Zich te laten dienen, maar om zelf te dienen en zijn leven te geven als losprijs voor velen“, Matth. 20 : 28.

Als Hij loeders om zich heen had, religieuze voyeurs, bestreed Hij hun leugen alleen met de Waarheid. Zelfs toen Hij in zijn gezicht gespuwd werd en men Hem een doornenkroon op het hoofd gedrukt had en de bloeddruppels over zijn gelaat liepen en Hij met een gefolterd, koortsig en uitgeput lichaam aan het kruis hing „deed Hij zijn mond niet open“, maar was Hij zonder meer

een Lam-van-een-Man. Het volslagen tegenovergestelde van een revolutionair. Er was aan Jezus niets omwentelends. Zijn handen en gelaat hebben nooit geleken op de gebalde vuisten en de dreigende gezichten, die wij bijna dagelijks op krantenfoto's en t.v.-beelden te zien krijgen. En dat terwijl Jezus' eigen tijd boordevol revolutionaire activiteiten was. Hij heeft zijn jongensjaren doorgebracht in een atmosfeer van onrust en revolutie (vgl. S. E. Johnson, Jezus in zijn eigen tijd, Baarn 1964, 80-97).

Zó'n Lam-van-een-Mens de Messias?

En zou die nederige Man de Messias zijn? Had Israël daar eeuwenlang naar uitgezien?

Op die vraag hebben de Joden na Jezus' driejarige optreden hartgrondig „neen!” gezegd. De Messias? Dat zou een grandioze Figuur zijn, die een grandioze tijd zou inluiden. Zei Psalm 2 niet van hem, dat hij de heidenen zou verpletteren als pottenbakkersvaatwerk? En waren de gehate Romeinse bezetters soms geen onbesneden heidenen?

De Jood in Jezus' dagen stelde zich de Messias voor zoals de apocriefe 17e Psalm van Salomo hem tekent. Een krijgshaftige figuur, rond wie men ingeslagen schedels en Romeinse soldatenlijken verwachtte. Een ontombare Wreker, die het arme, geknechte en vernederde Israël eindelijk de vurig begeerde „revanche” zou bezorgen. Een geniaal militair. Gevreesd tot ver over de Joodse grenzen.

Zet dáár nu die timmermanszoon uit Nazareth eens naast! Leek onze Heiland ook maar uit de verte op dit beeld? Zie Hem daar staan voor Pilatus. Een schertsfiguur met z'n doornenkroon, z'n lachwekkende „koningsmantel” en z'n rieten staf. En daar zou dan staan „der Vad'ren wens”? Deze bespottelijke figuur met zijn gesegelde rug en bebloede gezicht? Deze Man was voor de trotse Jood, die de bestemming van zijn volk meende te kennen, een ergernis. Een diepe ergernis. Die Man, van wie velen „het” even verwacht hadden, kon men inderdaad het beste laten kruisigen.

Ook de discipelen van Jezus en hun omgeving waren zo sterk door deze politieke en maatschappelijke Messiasverwachting bezeten, dat zij vragen konden stellen als: „Wie mogen er straks aan Uw rechter- en linkerhand zitten?” Salome kwam notabene bij de Heere een goed woordje doen voor haar jongens. Zij zou het zo fijn gevonden hebben voor haar Johannes en Jakobus als die straks eerste en tweede minister in het kabinet van de Heere Jezus mochten worden... Zelfs Johannes de Doper is in de gevangenis even van slag af geraakt toen er maar zo weinig „gebeurde” rond Jezus. Hij stuurde voor alle zekerheid een deputatie om Jezus te vragen: „Bent U het nou of moeten we soms op een ander wachten?” Matth. 11 : 3.

(wordt vervolgd)

In verband met de vakantie ter drukkerij zal ons blad de 11e, 18e en de 25e juli niet verschijnen.

Redactie

KERKELIJK Leven

Mogen verontrusten een vergadering beleggen?

We kennen dat liedje

Onlangs sprak ik op uitnodiging van een aantal verontruste broeders te Assen. Er was een goede opkomst. Onder de aanwezigen was ook ds. H. Bouma, predikant te Assen en hij heeft ook het woord gevoerd.

Niet over de zaak zelf, die aan de orde gesteld was: de besluiten van de generale synode te Hoogeveen inzake de tweeërlei afvaardiging uit Noord-Holland, maar over het beleggen van een vergadering als deze.

En daarover schrijft hij ook in de Kerkbode voor de kerk te Assen van 13 juni jl. Niet over de zaak zelf. Maar over het houden van een vergadering als deze.

Dat komt tegenwoordig meer voor.

De kerkleden moeten, zo is dan de redenering, zich tot hun kerkeraden richten, wanneer ze voorlichting begeren. Daar hebben ze hun ambtsdragers voor. En ze mogen er niet iemand van buiten bijhalen. Deze treedt dan tussen de schapen en de hun toevertrouwde herders in, aldus ds. Bouma. En hij spreekt in dit verband van sectarisme.

Voor wie de Vrijmaking heeft meegemaakt, is het liedje, dat ds. Bouma zingt, in één koor met anderen, niet onbekend. Toen werden er immers ook overal vergaderingen van „verontrusten” gehouden en toen gingen de synodale kerkeraden daar ook tegen te keer. Dat was toch revolutie tegen het gezag van de door Christus aangestelde ambtsdragers! Het was scheurmakerij. En men liet dat in vele gevallen niet straffeloos passeren. In de 22ste jaargang van „De Reformatie” heeft professor Doekes, toen nog predikant, een dusgenaamde zwarte lijst gepubliceerd, waarin talloze censuurgevallen meegedeeld worden, die in verband stonden met de kerkelijke moeilijkheden. Verschillende van deze tuchttoefeningen vonden hun grond in het beleggen van een voorlichtingsvergadering. Het is de moeite waard te lezen hoe prof. Doekes daarover toen oordeelde. Laat ik hem citeren uit zijn behandeling van het eerste geval, dat hij meedeelt.

Het betreft een broeder, die lid was van een voorlichtingscomité en daarom van het Heilig Avondmaal werd afgehouden en als diaken geschorst. Letterlijk schreef de kerkeraad hem: „wegens uw weigering, zich, ondanks herhaald vermaan, aan het gezag van den Kerkeraad te onderwerpen, waar U weigert het lidmaatschap van het Bestuur van het „Comité tot ontwikkeling van het Gereformeerde leven” neer te leggen.”

Nu het oordeel van ds. Doekes daarover in „De Reformatie” van 7 juni 1947: „Brutale hiërarchie — ontheiliging van de tafel des Heeren — een andere naam is daarvoor niet te geven.”

Zó oordeelden we in de tijd van de vrijmaking. Thans zingen kerkeraden en predikanten, waaronder ds. H. Bouma, hetzelfde liedje als de synodalen van toen.

Ik hoor het antwoord al: „Ja, maar toen was de situatie anders”.

Daar moeten we het dan maar eens over hebben. Ik heb, dacht ik, wel duidelijk gemaakt, dat we weer midden in de hiërarchie zitten en midden in een ellendig geknoei met de kerkenordering. Maar over de zaak zelf zwijgt ds. Bouma in alle talen.

Een nieuwe ambts-theologie

Wanneer je ds. Bouma en anderen leest en hoort, b.v. ook de kerkeraad van Drachten, dan lijkt het erop, dat de kerkeraad het een en het al is. Is men verontrust, men ga naar de kerkeraad en nergens anders heen. Be-

geert men voorlichting, dan naar de kerkeraad en de kerkeraad alleen.

Dat er ook nog zo iets is als wat vaak is aangeduid als het ambt der gelovigen en als de mondigheid van de gemeente, waarover we rondom de Vrijmaking zo veel spraken, schijnt vandaag helemaal vergeten te worden.

Het zal deze heren wel moeilijk vallen om hun idee van kerkregering duidelijk af te grenzen tegen het hiërarchische stelsel van de Roomse kerk. Natuurlijk, als men bezwaren heeft tegen handelingen van een kerkeraad, heeft men het recht zich te beroepen op een meerdere vergadering, waarin tenslotte echter ook weer ambtsdragers zitting hebben.

Maar het recht van de gemeenteleden blijft hier een nevelige zaak, evenals hun mondigheid.

Het appèlrecht is een goede zaak, maar dient niet om de mondigheid van de gemeente te beperken, doch is er slechts één uiting van. Dat ziet ds. Bouma in zijn beschouwing voorbij.

—o—

De zaak is intussen wel duidelijk.

Verschillende kerkeraden werken er hard aan mee de gemeenten in een bepaalde richting te sturen; steunen een geest van intellectualisme en wetticisme; een drijven in een enghartig isolement; een absolutistische kerk-idee en nu daar ook in het Noorden langzamerhand verontrusting komt en beweging, gemeenteleden de hoofden bij elkaar steken en vragen om wat het Woord van God hierover zegt, nu pogen dominees en kerkeraden dat te smoren door hun plaatselijk gezag in het geding te brengen.

Maar jaren lang hebben ze zonder enig tegenspreken, ja met toejuichingen, een pers op hun gemeenten losgelaten, die óók voorlichting gaf: het Gereformeerd Gezinsblad, De Kerkbode van het Noorden. Met propaganda in een bepaalde richting. Soms dag op dag, week aan week. De redacteurs en medewerkers aan deze bladen, zonder kerkelijke opdracht, mochten wel voorlichting geven, op eigen gezag en initiatief. De gemeenteleden mochten die voorlichting wel accepteren, daarnaar wel zoeken. Maar een mondelinge voorlichting mag niet gevraagd?

Kom, zouden we niet eens waarachtig worden?

Het gaat deze kerkeraden en ds. Bouma om de áárd van de voorlichting. Een voorlichting, die hun welgevallig is.

—o—

Ds. Bouma maakt er groot misbaar over, dat de uitnodiging tot het houden van deze vergadering niet was ondertekend. Zoals hij dat kan, worden er allerlei gevolgtrekkingen van zwaarwichtige aard aan verbonden. Maar hij wist zeer goed, wie de verontrusten waren. En hun adres was die avond zeer wel bekend, want één hunner leidde de vergadering. Men kan toegeven, dat op de uitnodiging beter een adres had kunnen vermeld worden, maar verder is het misbaar om niets. Tenzij men er vanuit gaat, dat het beleggen van een voorlichtingsvergadering een strafwaardig feit is, waarover vermaand moet worden; waarover eventueel censuur geëist worden moet, net als de synodale in de vrijmakingstijd deden. Maar laten we maar liever vrijgemaakt blijven.

—o—

Onzuiver dilemma

Ds. Bouma meent mij op een innerlijke tegenstrijdigheid in mijn spreken en handelen te kunnen betrappen, zonder nog steeds over de zaak zelf te spreken.

Ik heb, zo zegt hij, op de generale synode

G. Janssen

te Hoogeveen betoogd, dat de afvaardiging-IJmuiden niet met een credentiebrieff in Hoogeveen had moeten verschijnen, maar dat er een appèlschrift op de synodetafel had moeten liggen.

Hij wil me daarin ernstig nemen, maar zegt nu van mij te mogen verwachten dat ik de appèlweg nu ook overal zal voorhouden.

Daarom had ik niet in Assen moeten komen spreken, maar tegen de „verontrusten” moeten zeggen: „Ik kom niet, gaat u maar in appèl”.

Zo kom ik dus met mij zelf in strijd!

—o—

Om verschillende redenen is ds. Bouma er hier volkomen naast.

Een voorlichtingsvergadering houden is per se niet in strijd met het in appèl gaan. Het kan juist daaraan dienstbaar zijn doordat men de zaken duidelijk en scherp is gaan zien.

Mijn bezwaar tegen „de andere partij” in Noord-Holland was ook niet, dat zij allerlei voorlichtingsvergaderingen heeft gehouden in Noord-Holland — daar spraken o.a. ds. J. Douma, prof. J. Kamphuis, ds. D. Zemel — maar dat zij inplaats van in appèl te gaan bij de meerdere vergaderingen zich heeft afgescheiden. Ze had door in appèl te gaan desnoods tot de generale synode toe moeten trachten de eenheid te bewaren om wat zij als misstanden zag uit de weg te krijgen. Dat heb ik betoogd.

Dat heeft met voorlichtingsvergaderingen niets te maken.

In een kerkverbandelijk samenleven moet men zich niet gaan afscheiden, voordat de appèlweg geheel is gegaan. Dat geeft breuken, die moeilijk geheeld kunnen worden, maar wellicht hadden kunnen voorkomen worden.

De fout van ds. Bouma is dus dat hij het houden van een voorlichtingsvergadering en het in appèl gaan contrasteert. Hij moet toch eerst nadenken, voor hij spreekt en schrijft.

Wanneer ik had opgewekt tot afscheiden van de kerkeraad — wat ik **niet** heb gedaan — dan had ds. Bouma formeel recht van spreken.

Maar dan klopte het materieel **nóg** niet.

Want de kerkelijke situatie is gewijzigd, ná de beslissing van Hoogeveen. Van deze beslissing is geen appèl mogelijk op een **nóg** meerdere vergadering. Het woord is nu aan de kerken. Zullen ze de uitstoting van de wettige kerken van Noord-Holland ratificeren, ja of neen? Deze generale synode heeft de vrijgemaakte kerken in een ongelooflijk gevaarlijke situatie gebracht: die van de mogelijkheid van breuken overal. Er zullen zeker kerkeraden zijn die deze uitstoting niet nemen; andere wel. Dat geeft breuken. Maar de gemeenten zijn niet onmondig en de kerkleden hebben hun verantwoordelijkheid. Tenslotte beslist in de kerk niet het woord van ambtsdragers, maar het Woord van God. Kan men voor Gods aangezicht de verantwoordelijkheid meedragen voor deze uitstoting? Voor deze valse tuchttoefening? En het zo terecht komen in een sectarisch slop?

Want er zit achter deze uitstoting een systeem!

Jarenlang is een geest gekoesterd en bevorderd, die naar deze en soortgelijke beslissingen dreef. Men kan daarom niet spreken van een ongelukkig uitgevallen beslissing, die op zichzelf staat.

Daarom is in alle opzichten, wat ds. Bouma aan tegenstrijdigheid bij mij meent te kunnen aanwijzen, er naast. Hoe ellendig de situatie juist voor vrijgemaakten is geworden, kan een woord van een buitenstaander ons leren. Ik denk aan wat de Lutheraan

prof. dr. W. C. Mönnich heeft gezegd in een interview van drs. G. Puchinger, waarvan een deel is opgenomen in „Trouw” van 14 juni j.l. „... Dezelfden die om des gewetenswille de Vrijmaking hebben aanvaard, vervallen in de rol die zij de „synodalen” zo vaak hebben verweten en maken van de tucht een strijdwapen tot handhaving van zichzelf.” Ik vind de laatste twee woorden niet gelukkig gekozen en zou liever zeggen: „van hun standpunt”, maar overigens zijn dit onthullende woorden, gesproken door een kerkhistoricus, die zich met de geschiedenis der vrijmaking heeft bezig gehouden.

Het standpunt van de kerkeraad van Assen

Volgens ds. Bouma heeft de kerkeraad te Assen reeds jarenlang betoogd dat het niet zijn schriftuurlijke roeping is zijn stem te verheffen tegen allerlei gebeurtenissen elders in het land, waarover sommige gemeentelieden verontrust zijn. Zulks met een beroep op plaatsen als Spr. 26 : 17, 1 Petr. 4 : 15.

Ds. Bouma en zijn kerkeraad ontduiken hier de zaak.

Het gaat maar niet om gebeurtenissen „elders in het land”. Het gaat b.v. om het geknoei met de kerkenordering, zoals dat door generale synodes wordt goedgekeurd en verdedigd: Schorsing van een predikant zonder instemmend oordeel van de kerkeraad der naastliggende gemeenten. Om de hiërarchie van generale synodes als die van Amersfoort-West, die in strijd met de kerkenordering een wettig afgevaardigde niet ontving.

Bovendien, wanneer in het land dergelijke dingen als bovengenoemd, gebeuren, dan is dat niet een twist, die de kerkeraad te Assen niet aangaat, want we leven in een kerkverband met een gemeenschappelijke kerkenordering. Krenking daarvan in de kerken gaat ons allen aan!

Het woord bemoeial in 1 Petr. 4 : 15 is de vertaling van een Grieks woord, welks betekenis niet vaststaat. De meest waarschijnlijke is die van iemand, die zich met dingen bemoeit, die hem niet aangaan. Maar belijdenis en kerkerode en het leven daarnaar gaat alle kerken aan.

Het standpunt van de kerkeraad te Assen is daarom geen moment te handhaven.

—o—

Het wordt in de praktijk door Asser predikanten dan ook niet gehandhaafd. Ds. Bouma heeft in de Kerkbode van Assen een artikel geschreven, waarin de beslissing van Hoogeveen werd toegejuicht en allerlei kwaad over de kerken in Noord-Holland wordt verteld. In een later nummer houdt hij zich bezig met de leer van ds. Telder. Deze Kerkbode gaat blijkbaar uit van de kerkeraad en de drie Asser predikanten voeren de redactie.

Weer vraag ik: Zouden we maar niet waarachtig worden?

De gezonde leer.

Ds. Bouma komt in zijn artikel **nóg** eens weer te schrijven over het beleggen van de voorlichtingsvergadering. Men had omgezien, zo stond in de circulaire naar „iemand, die in de achterliggende jaren...” en dan volgt er een bepaalde typering van de spreker op deze avond. Blijkbaar konden zij zo „iemand” niet vinden onder de predikanten in Assen, klaagt ds. Bouma. Zij vonden bij dezen niet wat zij zochten. Dat heeft hem doen denken aan 2 Tim. 4 : 3, waar sprake is van de gezonde leer niet meer verdragen, het oor van de waarheid afkeren en zich naar verdichtels keren.

Dit is dan het wezen van het individualisme: het willen horen van wat men zelf be-

geert wordt norm voor het handelen en het gevolg zal zijn dat men algeheel van de waarheid vervreemdt. In dit verband wordt dan Spreuken geciteerd: 14 : 12 en 16 : 25!

—o—

Het is niet het individualisme, dat de lieden drijft, over wie Paulus het hier heeft. Ds. Bouma zuigt dat uit zijn duim. Ze willen niet het Woord van God horen, dat beschuldigt en bestraft, schrijft dr. C. Bouma in de Korte Verklaring. Ze willen zich het oor aangenaam laten strelen. Ze willen geen tucht en geen bestraffing, maar alleen streling van het gevoel, aldus deze commentator.

Dat is wat anders, dan dat gemeentelieden verontrust zijn over de gang van zaken in de kerken; over schending van aangegane accoorden en het daartegen niet opkomen van hun kerkeraad. Ze hebben zich één en andermaal tot hun kerkeraad gewend, maar werden met een kluitje in het riet gestuurd blijkbaar. Want de Asser kerkeraad bemoeit zich er niet mee en doet alsof er geen kerkverband met verantwoordelijkheid is.

En dat terwijl één der eigen predikanten aan deze dingen heeft meegewerkt in Amersfoort-West. Meegewerkt heeft ook aan het uitstoten van de Noordhollandse kerken te Hoogeveen.

En nu wilden deze verontrusten... een andere leer dan die van het evangelie, zodat 2 Tim. 4 : 3 op hen van toepassing zou zijn? Geen sprake van! Ze wilden nu ook wel eens niet met een kluitje in het riet gestuurd worden en eens wat anders horen, dan het Nederlands Dagblad en de Kerkbode van het Noorden hun geregeld voorschotelt.

Het einde daarvan voert naar de dood, citeert ds. Bouma.

Men moet wel stekeblind zijn en alle gevoel voor proporties uit het oog verloren hebben als men meent zó leiding, pastorale leiding te moeten geven. Daar kan de paus nog van leren.

Een blijkbaar algemeen verschijnsel

We hebben in dit optreden van ds. Bouma blijkbaar te doen met een algemeen verschijnsel. Ik wees al op de kerkeraad van Drachten, die hogelijk verontwaardigd was dat daar een vergadering werd belegd door verontrusten, nog voordat de g.s. in Hoogeveen vergaderde, en de gemeente er van poogde af te houden, die vergadering te bezoeken.

In Bussum deed de kerkeraad een kanselafkondiging m.h.o. op zo'n vergadering.

Ds. Kooy van Emmen nam haastig het artikel van ds. Bouma over in zijn kerkbode, de week voordat in Emmen de vergadering zou worden gehouden, waar ik zou spreken.

Je krijgt de indruk, dat de broeders zich niet erg zeker van hun zaak gevoelen en maar liefst hebben, dat de gemeentelieden zich er niet mee bezig houden, tenminste geen voorlichting „van beide kanten” ontvangen.

Ze vergissen zich echter.

De verontrusting is niet te stuiten.

Zo is er ook niet alleen door het synodebesluit over Noord-Holland, maar betreft globaal genomen de geest, het klimaat, heersende gedachten, die in onze kerken gevonden worden. Men kan dit niet onderdrukken door een straf regiem van kerkeraden en ook niet door te doen alsof er niets aan de hand is of door te menen dat men er plaastelijk niets mee heeft te maken.

Men heeft een crisis ópgeroepen.

Tenzij men weer tot het echte kerk-zijn terugkeert, trekt de crisis verder door. De mensen worden moe van allerlei theorieën en laten zich niet van alles wijs maken op de duur. Ze vragen tenslotte het Evangelie en niets meer.

J. MEESTER

Veenhof over Bavinck

(I)

Wanneer men wil tasten naar de aard en de achtergrond van het conflict in de vrijgemaakte kerken komt het mij verstandig voor wat dieper door te dringen in het gereformeerd kerkelijk en theologisch verleden dan bijvoorbeeld ds. A. Kooy deed in een toespraak, die als bijvoegsel bij het kerkblad van Emmen is gepubliceerd en overgenomen in de rubriek „persschouw” van het Ned. Dagblad van 31 maart en 1 april jl. waaruit ik er kennis van heb genomen.

Veenhof heeft zich verdiept in de geschriften van dr. Herman Bavinck en heeft het resultaat van zijn studie neergelegd in een pas verschenen werk „Volk van God”¹⁾. Hij schrijft niet rechtstreeks over het conflict in de vrijgemaakte kerken, maar poogt door zijn studie over Bavinck het inzicht in de motieven die tot dit conflict geleid hebben te helpen bevorderen en te verdiepen. Het gaat niet over levende personen in zijn boek maar wel over aard en achtergronden van de huidige kerkelijke situaties. Het is veel gemakkelijker even kennis te nemen van de analyse van de aard en de achtergrond zoals die in het artikel van ds. Kooy wordt gegeven. In hooguit tien minuten kan je dat artikel lezen. Maar het is veel nuttiger je te verdiepen in dat wat Veenhof te bieden heeft over de aard en de achtergronden van dat wat beweging bracht en brengt onder de gereformeerden. Het kost meer tijd. Het vraagt meer inspanning. Het zal wat bescheidener maken. En wat voorzichtiger. Wat weerhouden van snel en te vlug oordelen en te snel en te vlug knopen doorhakken.

Ds. A. Kooy onderscheidt in z'n artikel vier groeperingen in de vrijgemaakte kerken.

Ten 1e een groep die „ruimte” wil. Die „ruimte” omschrijft ds. Kooy als vooreerst niet zo'n strakke binding aan de kerkenordering en vervolgens niet zo'n strakke binding aan de belijdenis. Tot deze groepering rekent hij mensen als ds. K. Doornbos en ds. B. Telder, beide emeriti-predikanten, die een kostelijke staat van dienst in de kerken achter de rug hebben door Gods goedheid.

Dan een 2e groepering die ds. Kooy aanduidt als de „vernieuwingstheologen”. Hij omschrijft ze als mensen, die de groeiende secularisatie met zorg aanzien en die van mening zijn dat de kerk op die groeiende secularisatie niet meer kan antwoorden met drie eeuwen oude geschriften — de drie formulieren van eenigheid —, maar dat men moet zoeken naar een nieuw hedendaags belijden. Dit moet natuurlijk in gemeenschap met het historisch fundament van de kerken, waarop eens de kerk in deze landen zich liet vergaderen, maar dan naar een nieuw hedendaags belijden in gehoorzaamheid aan de Here. Tot deze groepering behoorden mensen als ds. Schoep en de ondertekenaars van het Appél tot verzoening.

De 3e groepering die ds. Kooy onderscheidt — waartoe de meerderheid van het kerkvolk gerekend zal moeten worden — is die groepering, die de trouw aan de kerkenordering als akkoord van kerkelijk samenleven benadrukt, terwijl voorts niet alleen de plaatselijke kerk maar ook het kerkverband wordt gezien als van essentiële betekenis voor de opbouw voor de kerk van Christus. Ook wenst men in deze groepering trouw aan de belijdenis te blijven.

De 4e groepering is die groepering die volgens ds. Kooy weigert „bovenstaande situatie te aanvaarden”. Zij roept luide van vrede en geen gevaar. Zij die tot deze groepering gerekend moeten worden, achten het ronduit belachelijk om te spreken van fundamentele

verschillen. Hoogstens zijn het oppervlakkige misverstanden. Een blinde ketterjacht is aan de gang, waar trouwe predikanten, die alleen maar de drie formulieren willen handhaven en pal staan voor de gereformeerde waarheid, het slachtoffer van zijn. De Open Brief is volgens deze broeders een vrij onschuldig stuk dat alleen wilde protesteren tegen onrecht dat in Groningen-Zuid gebeurd zou zijn.

Dit zijn de vier groeperingen die ds. A. Kooy onderscheidt.

Wat zullen we er van zeggen?

In de eerste plaats merken we op, dat wanneer iemand zich wil oriënteren in en omtrent de situatie van het kerkelijk leven waarin hij zelf mee betrokken is, hij een standpunt, een oriënteringspunt zal moeten kiezen, vanwaaruit hij de situatie overziet.

Ds. A. Kooy heeft zijn oriënteringspunt, zijn „dos moi pou stoo” ingenomen binnen de kring die hij aanduidt als „de meerderheid van het kerkvolk”. Hij staat zelf binnen de 3e groepering.

Op deze groepering heeft hij geen kritiek. Van uit deze groepering bekijkt hij de andere broeders kritisch op de manier zoals men dat in deze groepering blijkt te doen. Al de fouten zitten bij de 1e en de 2e groepering en de niet te verontschuldigen argeloosheid zit bij de 4e groepering. De 3e groepering wenst trouw te blijven aan de kerkenordering en aan de belijdenis. En niet alleen wenst deze groepering dit. Zij doet het ook. Zij is trouw. Zij bewaart de confessie of zoals men het liever zegt: zij handhaaft de confessie en zij blijft bij de kerkenordering.

Als de broeders die de visie van ds. A. Kooy delen nu ook eens kennis zouden willen nemen van datgene wat prof. Veenhof uit het gereformeerd kerkelijk en theologisch verleden heeft tevoorschijn gehaald, is het niet uitgesloten dat zij hun eigen standpunt, oriënteringspunt ook nog eens kritisch onder de loupe gaan nemen. Dat zou hun en ons allen tot zegen kunnen strekken.

In de tweede plaats merken we over de onderscheiding van ds. Kooy op, dat wie niet binnen deze groepering waarbinnen hij zich heeft opgesteld, staat, op grond van tal van feitelijkheden tot de conclusie moet komen, dat deze broeders wel zeggen dat zij de K.O. als akkoord van kerkelijke gemeenschap trouw bewaren, maar dat zij het niet doen. Van deze broeders moet je zeggen: doe naar hun woorden, maar doe niet naar hun daden. Wij gaan hier de vele concrete schendingen van de kerkenordering niet opsommen. Dat is meermalen gedaan²⁾. De scheuringen in de plaatselijke kerken in Noord-Holland zijn voor het merendeel geschied in flagrante strijd met de accoorden van kerkelijke gemeenschap. Het is een vreemde zaak dat deze broeders onderwijl zij in strijd handelen met de duidelijke afspraken van onze K.O., tegelijk van zichzelf publiek beweren, dat zij de K.O. als akkoord van kerkelijke gemeenschap bewaren. Met het bewaren of handhaven van de belijdenis staat het weinig anders. Hetgeen wij zo even signaleerden ten aanzien van de onderhouding van de K.O. — het wel zeggen maar niet doen — is duidelijk in strijd met de gereformeerde belijdenis. Wie beweert dat hij trouw is maar het niet is, die handelt niet in overeenstemming met de gereformeerde confessie. Voorts aansporen tot verlaten van zgn. „ontrouwe kerkeraden” door broeders die van de Here geen ambt hadden in de betreffende gemeenten en aansporen tot schismatiek optreden is in strijd met de gereformeerde confessie. Schismatiek handelen eveneens. Onverhoord oordelen en helpen veroordelen ook. Ieder die op de hoog-

te is weet waarop wij doelen. Deze dingen zijn niet in een hoek geschied.³⁾

Een laatste opmerking over de onderscheiding van ds. Kooy in vier groeperingen is deze, dat ds. Kooy natuurlijk wel dingen signaleert die juist zijn. Naar mijn mening heeft hij, van wat hij de „vernieuwingstheologen” noemt wel wat gezien.⁴⁾ De 1e groepering beschrijft hij naar mijn mening niet correct. Wat hij de 4e groepering noemt, bestaat misschien helemaal niet. Er zou voorts een 5e groepering te signaleren zijn, en wel die broeders, die van mening zijn dat de hand van de Here zwaar op ons is in de verdeeldheid en dat Zijn Geest van ons wijkt. Zij menen dat bij de pogingen tot beoordeling van aard en achtergrond nog een diepere dimensie in het christelijk en kerkelijk leven behoort mee te spreken dan de dimensie van het gereformeerde horizontalisme. Dit gereformeerde horizontalisme is naar hun overtuiging een afwijking van de gereformeerde belijdenis.⁵⁾

Veenhof doet in zijn boek over Bavinck een poging hulp te verschaffen aan hen, die dieper begeren door te dringen in het gereformeerd kerkelijk en theologisch leven teneinde een betere kijk te krijgen op hetgeen in de vrijgemaakte kerken aan de gang is. Hij heeft brede en indringende studie gemaakt van Bavincks kerkbeschuwing. Als algemeen bekend mag wel worden aangenomen, ook bij een jongere generatie, wie Herman Bavinck geweest is. We vermelden dat hij geboren is in 1854, het jaar toen de Theologische School te Kampen werd geopend. In 1882 werd hij benoemd tot hoogleraar aan de toen nog Theologische School geheten inrichting voor de opleiding tot de dienst des Woords van de toenmalige Christelijke Geref. Kerk. Hij werd te Kampen benoemd als opvolger van de eerste dogmaticus van de Theologische School. Deze eerste dogmaticus was Helenius de Cock, oudste zoon van de Ulrumse predikant Hendrik de Cock, de man die algemene bekendheid heeft verworven in de gereformeerde kerken als de vader der Afscheiding. De Ulrumse kerkeraad heeft zich in 1834, onder leiding van zijn predikant Hendrik de Cock, afgescheiden van het Ned. Herv. Kerkgenootschap. In de „Acte van Afscheiding of Wederkering”, welke deze kerkeraad op 13 oktober van het jaar 1834 ondertekende wordt het bederf aangewezen dat in de Ned. Herv. Kerk was ingeslopen en bovendien een reeks wandaden opgesomd welke door onderscheidene besturen van die kerk waren bedreven en dan wordt daarna uitgesproken: „uit dit alles tezamen genomen is het nu meer als duidelijk geworden, dat de Nederlandse Hervormde Kerk niet de ware maar de valse kerk is, volgens Gods Woord en art. 29 van onze belijdenis.”

Bavinck is tot 1903 hoogleraar in de dogmatische vakken te Kampen geweest. Daarna is hij hoogleraar geworden aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. In 1921 is hij overleden.

Hij heeft enorm veel gepubliceerd in boeken, brochures, tijdschriftartikelen, artikelen in kerkelijke bladen en in redevoeringen. Een volledige literatuurlijst kan men vinden in Dr. R. H. Bremmer, **Herman Bavinck als dogmaticus**, blz. 425-446, welke lijst is samengesteld door J. Veenhof. Deze lijst nog weer aangevuld in dr. R. H. Bremmer, **Herman Bavinck en zijn tijdgenoten**, blz. 299-301. Onder Bavinck's vele publicaties neemt de vierdelige **Gereformeerde Dogmatiek** een bijzondere plaats in. Deze Dogmatiek verschijnt in ongewijzigde vorm nogmaals in herdruk. Het beste bewijs hoe dit werk zoveel jaren

na het verscheiden van zijn auteur nog als niet verouderd wordt gewaardeerd in theologische kringen.

Bavinck zelf was bijzonder ingenomen met een beoordeling van zijn Dogmatiek door prof. Gerh. Vos van Princeton Seminary in de Ver. Staten van Amerika. Deze prof. Vos schreef in de Presb. and Ref. Review van oktober 1899: „Wat het meest indruk op ons heeft gemaakt, is dit, dat terwijl het standpunt van Dr. Bavinck beslist Calvinistisch is, men toch bij het lezen van zijn boek veel minder een verdediging van het Calvinisme dan een wetenschappelijke rechtvaardiging van de christelijke wereldbeschouwing in haar meest katholieke zin en geest komt te horen. Dit wil niet zeggen, dat het ook niet een rechtvaardiging van de Calvinistische theologie is. Maar dit is het op indirecte en daarom juist te meer sprekende wijze, door aan te tonen, hoe gemakkelijk en natuurlijk het is, om op de grondslag der Gereformeerde beginselen een systeem van Christelijke gedachte te bouwen, dat juist door zijn brede blik en door zijn vermindering van alle theologische eenzijdigheid de welsprekendste getuige is van de zuiverheid en diepte der beginselen die er aan ten grondslag liggen. Er is geen hoger aanbeveling van het Calvinisme denkbaar, dan dat het geschikt is, om de grondslag te vormen van een gebouw der waarheid, dat door en door Christelijk is in al zijn lijnen en delen.”⁶⁾

Dr. Jan Veenhof schrijft: Bavinck heeft tussen „gereformeerd” en „christelijk” nooit een tegenstelling gezien of zelfs maar het eerste als een verenging van het laatste beschouwd. Hij citeert van Bavinck: „Gereformeerd toch is niet anders dan het Christelijke zelf, gelijk het uit de verbastering in de historie der zestiende eeuw weer zuiver is tevoorschijn getreden. En daarom was het Gereformeerd beginsel even katholiek als het Christendom zelf.”⁷⁾

Deze gedachten, die door Bavincks persoon en werk diep in de gereformeerde kerk van na 1892 zijn binnen gedrongen, worden door de broeders die behoren tot de 3e groepering van ds. A. Kooy terzijde gedrongen om niet te zeggen „ausradiert” uit de vrijgemaakte kerken. Dit is wel in onze overwegingen te betrekken wanneer we ons bezighouden met aard en achtergrond van het huidige conflict in de vrijgemaakte kerken.

¹⁾ Prof. C. Veenhof, *Volk van God*. Enkele aspecten van Bavincks kerkbeschouwing; N.V. Buijten en Schipperheijn, Amsterdam, 1969.

²⁾ Wij verwijzen naar de laatste paar jaargangen van de kerkbode van de Geref. Kerken in Noord-Holland, Buijten en Schipperheijn N.V., Amsterdam, waarin veel is gepubliceerd over concrete afwijkingen van de K.O. door de broeders die in onderscheidene plaatselijke kerken in Noord-Holland breuken hebben teweeggebracht. Voorts wijzen we naar het art. van mr. dr. J. Meulink in *Opbouw* onlangs gepubliceerd.

³⁾ Men bestudere de kerkscheuringen in Noord-Holland van plaats tot plaats. De Gen. synode van Hooftgevee is met een grote boog om de zaak van de toetsing van deze scheuringen aan de geref. kerkenordering en de geref. belijdenis, heengelopen!

⁴⁾ Bij de kwalificatie „vernieuwingstheologie” tekenen wij aan, dat deze kwalificatie als zodanig niets zeggend is. Wellicht *doet* zij wel wat bij broeders die „conservatief” zijn te noemen en die daarom tegen elke vernieuwing in de kerk zijn, ook tegen een nieuwe berijming van de Psalmen en tegen modernisering van het Nederlands van de formulieren, enz. Men zal dienen aan te wijzen in welk opzicht, waar en hoe deze broeders, die vernieuwing wensen, in strijd komen met de aangenomen stukken der leer. Alleen zo kan men in de gemeente des Heren voorkomen dat men op wereldse wijze pro- of anti-stemmingen veroorzaakt en/of voedt. Dit is zakelijk, christelijk en verantwoord met elkaar omgaan in de kerk. Dit brengt mee dat men niet uit nerveusheid te hard gaat hollen in tuchtelijk optreden.

⁵⁾ Als een voorbeeld van dat wat wij bedoelen noemen wij de publicatie van ds. F. van Deursen: *Twist des HEREN met Zijn wijngaard*, Wesdijk, Barendrecht.

⁶⁾ Geciteerd door prof. Veenhof, *Volk van God*, noot op blz. 127/128.

Wat deze prof. Gerh. Vos betreft, delen wij mee dat deze geboren is in Heerenveen, 14 maart 1862, als zoon van ds. J. H. Vos, destijds aldaar predikant bij de toenmalige Chr. Geref. Kerk. Zijn moeder was een zuster van de bekende ds. H. Beuker. Na het vertrek van zijn ouders naar de Ver. Staten van Noord-Amerika heeft hij te Grand Rapids, te Princeton, te

Berlijn en te Straatsburg theologie en filosofie gestudeerd. Van 1883-1893 is hij hoogleraar geweest te Grand Rapids aan de inrichting voor de opleiding tot de dienst des Woords voor de Christian Reformed Church en van 1893 tot aan zijn emeritaat is hij hoogleraar geweest aan het Princeton Seminary. Hij heeft veel gepubliceerd. In de jaren rondom de kerkelijke vrijmaking verscheen in ons land een overdruk of herdruk van zijn: *De Verbondsleer in de Gereformeerde Theologie* bij Mazijk's Uitgevers-Bureau te Rotterdam. Dit was een doorwrochte rede die G. Vos had gehouden bij het overdragen van het rectoraat aan de Theol. School te Grand Rapids. Mich. U.S.A. op 2 september 1891.

In Amerikaanse Calvinistische kringen is hij nog een zeer gewaardeerde theoloog, getuige het feit dat zijn „Old and New Testament Theology” in 1947 opnieuw is uitgegeven in Toronto, Ont., Canada (printed by Toronto Baptist Seminary, 337 Jarvis Street.)

⁷⁾ Dr. J. Veenhof, *Revelatie en Inspiratie*, Amsterdam, 1968, blz. 126.

Persschouw

Uit het kerkblad van Breda knippen wij het volgende.

REVOLUTIE

De kranten brengen de laatste weken dagelijks nieuws over de ontwikkelingen aan de universiteiten. Met de gebruikelijke middelen van demonstratie, dreiging, ultimatum, bezetting van gebouwen, hebben de studenten weten door te zetten, dat hun vrij verstande bevoegdheden van inspraak en van medezeggenschap werden toegekend.

Men kan zich afvragen, of hierdoor in feite nu zoveel verandert. In de universitaire wereld, laat staan in de verdere wereld. Het studie-programma zal evenwel moeten worden afgewerkt. Dat Hoogleraren daarbij doceren en studenten studeren, zal vanzelfsprekend altijd een verhouding van óngelijkheid meebrengen.

Men kan deze ontwikkelingen echter ook — en daar is werkelijk alle reden toe — bezien als symptomatisch voor een algehele ontwikkeling.

Onze wereld beweegt zich binnen zekere historisch gegroeide en tot dusver aanvaarde gezagsstructuren. Tegen die structuren richt zich een steeds algemener wordende weerzin. In de studentenwereld is men zich al vele jaren ingrijpende gevolgen bewust van wat men „voortgaande democratisering” van de universiteiten noemt. De student zelf is allang niet meer het bevoorrechte rijkeluiszootje, die zich de weelde van studie en daarmee van „een deftige baan” in de toekomst veroorloven kan. Studeren is tegenwoordig mogelijk voor jongelui van alle standen. Het aantal academisch gevormden is op het ogenblik naar verhouding ook al zóveel groter dan vroeger, en hun inkomen en verdere maatschappelijke status verschilt dikwijls niet of nauwelijks van dat van niet-wetenschappelijk gevormden. Daar komt ook nog bij, dat de studies dermate gespecialiseerd zijn. Het vele dat een academicus weet van zijn vak komt in de dagelijkse omgang met anderen niet aan bod. En van de vele andere dingen die te weten zijn, weet de akademikus gewoonlijk niet meer dan de doorsnee eenvoudige meelevende mens.

Zó nivelleerde de status van de student en van de afgestudeerde zeer snel in de na-oorlogse tijd.

Maar ook, en misschien nóg sterker, daalde de status van de Hoogleraar. Er waren en zijn zulke massa's Hoogleraren nodig. Voor een groot deel zijn deze mensen specialisten in één vak of een (klein) onderdeel daarvan. Hun morele overwicht en hun aanzien door wijsheid en algemene ontwikkeling is niet zo groot meer als voorheen. Hun gezinsomstandigheden zijn precies als die van duizenden mensen met een dergelijke niet uitzonderlijk inkomen.

„Demokratisering van de universiteit” is een zeer ver en zeer diep grijpende realiteit.

Daarbij komt het algemene onbehagen over de koers van onze westerse beschaving. De nieuwere generatie heeft over het algemeen weinig waardering voor de vorige generatie.

Men kan wat zich vanuit Tilburg aan de universiteiten aan het voltrekken is bagatelliseren, maar het

zou weleens kunnen blijken, dat de studenten hiermee een beslissende stap hebben gedaan, waardoor zij zich een vaste greep op de universitaire wereld verzekerd hebben. Het heeft zich al enkele malen voor gedaan (o.a. aan de V.U.), dat door studenten het aftreden van een Hoogleraar werd geëist. We zullen eens afwachten, welke veranderingen de nieuw verworven positie van de studenten in zoiets ingrijpends als het benoemingsbeleid teweeg zal brengen.

Maar vooral dienen we ons de politieke consequenties te realiseren. Wat rustte er de laatste weken een zware verantwoordelijkheid op de betreffende Hoogleraren en Curatoren, en op de Minister! Het laat zich denken, dat men geredeneerd had: het gaat hier om een principe-kwestie. Zwichten we hier voor radikale verandering in de gezagsverhoudingen, dan staan we straks voor dergelijke verschuivingen in andere sectoren van de maatschappij. In dit verband kwam b.v. herhaaldelijk de structuur van het bedrijfsleven ter sprake. Daar doet zich ook reeds lang de druk gevoelen van soms ver gaande eisen van medezeggenschap voor de arbeiders. De studenten in Tilburg wisten wel wat zij deden, toen zij voor hun actie steun zochten bij de vakbonden!

Wij vragen ons af, wat er gebeurd zou zijn, als de universiteiten tegenover de studenten voet bij stuk hadden gehouden. Niet onmogelijk was dan de vlam van een gewelddadige revolutie in het kruisvat geslagen! Dat de universiteiten gezwicht zijn, betekent echter, dat pressie-middelen als bezetting van gebouwen een effectief middel gebleken zijn, dat nu tot verdere toepassing, in andere sectoren uitlokt.

Om kort te gaan: bewegen we ons niet reeds in een proces, dat we „revolutie” plegen te noemen: steeds verder om zich heen grijpende omkering van gezagsverhoudingen? En wat krijgen we dan in de naaste toekomst hiervan allemaal mee te maken?

Het is voor ons, als christenen, zaak, om hierover opnieuw aandachtig naar Gods Woord te luisteren. Niet alleen om ons te kunnen sterken tegen de géést dezer eeuw, maar ook om oog te krijgen voor de niet te stuiten lóóp dezer eeuw.

Daarbij doen wij ook goed, ons te realiseren, welke weg van „omwenteling” wij zelf kerkelijk reeds hebben afgelegd sinds de veertiger jaren, gezocht of ongezocht. Wij zijn er vast van overtuigd, dat tussen Koning Jezus Christus en Zijn onderdanen geen enkele machtsinstantie treden mag. Dat mensen tussen ons en Christus in geen enkel gezag kunnen laten gelden dan dat van Gods Woord, en dat reglementen en vergaderingen van mensen geen enkel recht op een gemeente van Christus kunnen laten gelden. Dat alles is voor ons vanzelfsprekend geworden. Maar laten we niet vergeten, dat wij daarheen een zeer bewogen en spannende ontwikkeling moesten doormaken, gepaard met ingrijpende conflicten.

Laten wij in deze tijd van schokkende wankelingen van allerlei gezagsinstanties het voorbeeld geven van onwankelbare onderdanigheid aan God. Het kan helemaal geen kwaad, als de toekomst een steeds bredere spreiding van verantwoordelijkheid te zien geeft. Maar dat zal dan ook metteraad ver-antwoord-elijkheid moeten zijn: ver-antwoord tegenover God.

ANT-WOORD OP GODS WOORD!

Dat is „mondigheid”.

In het Friesch Dagblad lezen we het volgende artikel.

GEZAG EN RECHT

Er bestaat geen enkele twijfel, dat een kleine groep studenten van de Stedelijke Universiteit in Amsterdam (nog geen 2% van het totaal aantal ingeschrevenen!) zich heeft schuldig gemaakt aan een serie strafbare feiten, zoals lokaalvredebreuk, het gebruik van een illegale radiozender, gewelddadig verzet tegen de politie en roof en wederrechtelijk gebruik van archiefstukken.

Wanneer een boer of een arbeider zich individueel aan één van die feiten zou schuldig maken, dan zou er een strafvervolgning worden ingesteld, die heel onprettige gevolgen zou hebben. Als iemand b.v. op zijn eentje van een illegale zender gebruik maakt, gaat hij voor een maand in het schuurtje.

Als hij het op zijn ééntje doet.

De wet kent in bepaalde gevallen een verzwarende van de maximum strafmaat, als het delicten betreft, die gepleegd worden tezamen en in vereniging.

Op dit alles lettende, verwacht een eenvoudig mens, dat deze schandelijke, alle perken te buiten gaande gedragingen van een kleine groep revolutionaire studenten zal leiden tot strenge straffen. Waarbij de mogelijkheid bestaat, dat ook de rector-magnificus maatregelen neemt, b.v. door de plegers van deze misdrijven b.v. voor een jaar van de universiteit te verwijderen, waardoor de studietoelagen, uit de belastingpenningen verleend, automatisch ophouden, en de betrokkenen

gedwongen worden te werken of te bedelen. Een *eenvoudig* mens denkt dan ook, lettende op wat anderen, die dezelfde strafbare feiten plegen, moeten ondergaan, dat het er voor deze studenten niet best uit ziet.

Maar het zal reuze meevallen, zo is onze verwachting, gegrond op reële gegevens. Drie ministers hebben al maanden geleden de burgemeesters van universiteitssteden de raad gegeven, alleen met tedere handjes en fluwelen handschoentjes op te treden, als studenten de orde verstoren. Eén van de procureurs-generaals, fungerend directeur van politie, heeft aan een aantal burgemeesters zijn visie gegeven op ordehandhaving, *waarbij hij elke preventieve maatregel veroordeelde*. Een socialistische burgemeester, die niet met zich laat spotten, als de orde moet worden gehandhaafd, noemde dit verhaal een vrijbrief voor de lapschwanzen onder zijn collega's. De vele dierbare algemeenheden in de Tweede Kamer ten beste gegeven over het geval Tilburg wijzen op een *algemene* mentaliteit van slapheid en gezagsschemering. Die algemene mentaliteit krijgt een weëg karakter, als het strafbare feiten betreft, gepleegd door studenten, tezamen en in vereniging.

De burgerij ziet dit goed. Zij ergert zich er bijzonder aan, dat *blijkbaar* van studenten dingen worden getolereerd, waartegen hard zou worden opgetreden, als anderen zoiets uithaalden. Wanneer zij, die met de handhaving van het gezag zijn belast, van het beschreven *recht* een waardeloze zaak maken, en inplaats van het recht zijn loop te laten, het proberen te doen vastlopen in het drijfzand van 'soepelheid', 'begrip', 'sympathie voor de doelstellingen' en dergelijke praatjes meer, dan is er een *ernstige gezagscrisis*.

Er zijn enkele progressieve politici, die zeggen: laten de dames en heren studenten toch wijzer worden, want door hun methoden spelen zij de reactie in de kaart. Met die reactie bedoelt men dan blijkbaar enig zwart, gevaarlijk beest.

Het zou beter zijn, niet zo met spoken te werken en er voor te zorgen, dat *het rechtsbesef van de burgerij niet langer wordt gekrenkt*.

De Overheid is hard bezig, het vertrouwen te verspelen van het overgrote deel van het volk, dat nog altijd meent, dat er recht moet zijn zonder aanzien des persoons, en orde, terwille van de vrijheid.

Na de reeds eerder gepubliceerde artikelen over de studentenrellen schreef het Friesch Dagblad onder het opschrift „Geweldloos” ook nog het volgende.

Een professor zat op zijn werkkamer in het gebouw van een Nederlandse Universiteit. Hij ontving toen de telefonische boodschap: „Professor, u moet er rekening mee houden, dat uw werkkamer morgen vanaf twaalf uur bezet zal zijn, want op dat moment loopt ons ultimatum af”. Dit is geen verzinsel, al is het dreigement niet uitgevoerd, omdat op dat moment van „bezetting werd afgezien”.

Maar stel dat het wel gebeurd was. Dat enige afstammelingen van de laatste Merovingische vorsten, les rois fainéants, in Nederlandse geschiedboeken bijgenaamd „de langharige doenieten”, de kamer van de professor tezamen en in vereniging waren binnengedrongen, stel, dat de professor daarna zonder groeten of na een afscheidsgroet gezegd te hebben, was heengegaan, en deze afstammelingen uit een oud vorstengeslacht het zich gemakkelijk hadden gemaakt, gelijk hun vaders dat gewend waren, dan — hadden zij zich er later voor de t.v. op kunnen beroepen, dat hun actie een geweldloze actie was geweest. Want de Tilburgse studenten, die verschillende vertrekken en o.a. de telefooncentrale wederrechtelijk hadden bezet, hebben zich zelf geprezen en zijn in de Tweede Kamer gprezen, omdat zij het zo ordelijk en zonder geweld hadden gedaan.

Er werd een klein puntje bij „vergeten”.

De orde was in Tilburg al herhaaldelijk en soms op kwetsende wijze verstoord. De senaat had gewaar-schuw, dat bij een nieuwe ongeoorloofde actie er maatregelen zouden volgen. Toen de afstammelingen (zie boven) tot de bezetting overgingen, verwachtten zij, dat de curatoren de politie zouden gelasten tot ontruiming over te gaan. Dan was het knokken geworden. En in Nijmegen waren de broers en neven van de afstammelingen (zie boven) in staat van paraatheid, om op het eerste alarm hun bedreigde familie in Tilburg te hulp te snellen. Maar nu dat alles niet nodig was, nu prijzen de heren zich zelf met zachte stemmen: wat meent die professor Diepenhorst wel, die ons optreden in de Kamer durft te veroordelen, wij hebben het toch allemaal geweldloos gedaan.

A.

„In't Kompas”, het kontaktorgaan van de kerk te Maassluis schrijft ds. H. van Tongeren het volgende over de kerk van

Vlaardingen. Als het allemaal niet zo droevig was zou je er boven kunnen zetten „niets is ons te dol”. Hier volgt het:

Ziet Vlaardingen het kerkverband?

In onze zusterkerk Vlaardingen zijn ernstige moeiten gerezen. De kerkeraad aldaar heeft deze omschreven in twee circulaire, die hij door de gemeente liet verspreiden. In de eerste (zaterdag 19 april jl.) werd bekend gemaakt, dat de kerkeraad aan de ouderlingen H. Verkade en C. A. Woensdregt hun ambt voorlopig moest ontnemen; in de tweede (maandag 21 april) volgde nadere uiteenzetting van het hoe en waarom. We hebben deze stukken met klimmende verbazing gelezen. En waar de vlaardingse kerkeraad deze zelf gepubliceerd heeft, achten we ons gerechtigd hierop enig commentaar te geven. We doen het ongaarne. Maar we achten de aantasting van het gereformeerd accoord van onze Kerkenordering en dat nog wel door een kerkeraad binnen onze classis dermate benauwend, dat we niet beter weten te doen, dan bij deze publicaties de vinger te leggen. Juist tot *behoud* van het kerkverband.

Waarom niet naar de Kerkenordering?

Wanneer de droeve noodzaak bestaat om ambtsdragers hun dienst te ontnemen, zal dat in 's Heeren Kerk met betrachting van zorgvuldige rechtvaardigheid geschieden. Immers, zij zijn dienaren van Christus. Zij hebben hun ambt van God ontvangen, door de dienst van de Gemeente. Hun kan dus op geen enkele andere wijze het ambt ontnomen worden dan namens de Heere Zelf. Alles wat hier naar vleselijk beraad zweemt, moet met de uiterste accuratesse worden vermeden. Daarom ook mag een kerkeraad een schorsing niet „op eigen houtje” uitvoeren. Art. 79 K.O. bepaalt dat alleen geschorst mag worden na beoordeling van de zaak door de eigen kerkeraad plus die van de genabuurde Kerk.

Dr. H. Bouwman schrijft daarover: „Maar juist om het ambt hoog te houden en tevens om meer waarborg te hebben voor een zuiver en onpartijdig oordeel, moet de genabuurde Kerk mede oordelen over een censuur over kerkeraadsliden. Het is bezwaarlijk, de tuchttoefening van een kerkeraadslid aan den kerkeraad zelf over te laten. Het ledental is vaak klein. Vooral in een dorp kennen de leden elkander te goed; kunnen er licht allerlei gevoeligheden en invloeden werken, waardoor de kerkeraad bevooroordeeld en niet onpartijdig is. Daarom is zo wenselijk, dat naast de kerkeraad nog andere rechters te hulp geroepen worden.” Geref. Kerkerrecht II, p. 662.

Dat is duidelijke taal en voor een kind doorzichtig. Maar de kerkeraad van Vlaardingen heeft de genabuurde Kerk niet geraadpleegd op de wijze waarop dat in de K.O. is geaccordeerd. De vraag is dus aan de orde: waarom niet naar de K.O.?

Was hier de uitzondering?

Nu is een zeer speciaal geval denkbaar, waarin de kerkeraad de gelegenheid, om met de nabuurkerkeraad te vergaderen eenvoudigweg niet kan en mag afwachten.

Prof. Kamphuis noemt, in navolging van Dr. F. L. Rutgers, zo'n geval:

„Bijvoorbeeld, wanneer vlak voor de zondag, een predikant zich misgaat in naar buiten brekende en ergerlijke zonde”. „Verkenningen” III, p. 132.

Dit voorbeeld is duidelijk. 't Is vlak voor de zondag. En nu wordt van een predikant een ergerlijke zonde publiek; een zonde waarvan zelfs de wereld schande spreekt. 't Is zo kort voor de zondag dat de genabuurde kerkeraad niet meer kan worden geroepen. In dat geval mag de eigen kerkeraad zelf en alleen, een „voorlopige schorsing” uitspreken, in afwachting van het beraad met de genabuurde Kerk.

Maar die „uitzondering” bevestigt en benadrukt de regel: als er even tijd is, de genabuurde Kerk te raadplegen, moet een kerkeraad niet tot een „voorlopige schorsing” (die evenwel een schorsing is!) overgaan! Alle schijn, dat men partijdig geoordeeld zou kunnen hebben, moet immers vermeden worden!

Blijkens de publicaties van de kerkeraad werden de twee ouderlingen „voorlopig” geschorst. De kerkeraad van Vlaardingen achtte dus de hierboven omschreven uitzondering op art. 79 K.O. aanwezig. We vragen was er geen gelegenheid meer, de genabuurde kerkeraad te raadplegen? Was er tijdgebrek?

Geen zaterdag in Vlaardingen?

Blijkens de publicatie van de kerkeraad werd de „voorlopige schorsing” uitgesproken op vrijdag 18 april jl. De kerkeraad achtte de noodzaak aanwezig om „voor de volgende zondag handelend op te treden”.

Maar dan rijst de vraag: is er dan geen zaterdag in Vlaardingen?

Een voor velen tegenwoordig zelfs vrije zaterdag, waarop de kerkeraad toch had moeten proberen

om met de nabuurkerkeraad te vergaderen!

We zijn het opnieuw geheel met prof. Kamphuis eens als hij in dit verband schrijft van de zusterkerkeraad: „Die is als mede-beoordelende instantie aangewezen, opdat de beoordelende kring zo klein mogelijk zal zijn en ook opdat zo snel mogelijk zal gehandeld kunnen worden.” Verkenningen III, p. 149.

Zo snel mogelijk! En het zal snel kunnen, want er behoeft maar een kerkeraad bijeengeroepen te worden. En al zouden sommige leden verhinderd zijn, dan zal toch de nabuurkerkeraad nog wel een oordeel willen geven. Het gaat immers om de dienst aan het kerkverband en om het zuivere recht des Heeren!

Nu schrijft de kerkeraad wel in het slot van zijn uiteenzetting aan de Gemeente: „Inmiddels heeft de kerkeraad zich overeenkomstig art. 79 K.O. gewend tot de kerkeraad van de genabuurde Kerk in de beoefening van het kerkverband.” Maar intussen is het najagen van de kerkelijke onpartijdigheid, in dit artikel geclausuleerd, zonder enige duidelijke noodzaak niet betracht!

Er had naar gestreefd moeten zijn dat de nabuurkerkeraad zijn oordeel op de tussenliggende zaterdag had gegeven. Uit niets blijkt, dat de vlaardingse kerkeraad dat gedaan heeft.

Was hier „naar buiten uitbrekende ergerlijke zonde”?

Die was er in het geheel niet. De officiële kerkeraadscirculaire vermeldt alleen moeite die binnen de kring van de (smalle) kerkeraad was gerezen.

De beide ouderlingen zouden verklaard hebben, geen vermaanbezoeken te kunnen afleggen bij ontrouwe kerkgangers. (De broeders zelf ontkennen dit in een brief aan de Gemeente d.d. 26 april jl., maar dat nu daargelaten; wij willen hier slechts het stuk van de kerkeraad op zich zelf beoordelen.) En dan wast het water van de zee niet af: de door de kerkeraad aangewezen „zonde” van de twee broeders was niet een publieke en niet een naar buiten ergernisgevende. Ook van die kant bekeken was er geen reden voor een overhaaste „voorlopige schorsing”.

Wankele werkvloer

De kerkeraad probeert toch een vloer te leggen onder die voorlopige-schorsing-zonder-genabuurde-Kerk. Maar 't is een wankel vloertje! Zo schrijft de kerkeraad: „Ook wijst de Raad erop, dat de broeders met hun bezwaren nimmer in de kerkelijke weg gingen of bleven. Naar art. 31 K.O. dienen kerkeraadbesluiten voor vast en bondig gehouden te worden, tenzij... Zeker geldt die plicht waar het (op 31 maart jl.) een besluit betrof, om... de in kerkgang ongehoorzame en ontrouwe gemeenteleden te gemanen.”

Maar — de kerkeraad gaat hier uit van een duidelijke onwaarheid. De twee ouderlingen gingen wel degelijk in beroep bij de classis. Daarvan spreekt het Kort Verslag van de classis van 25 februari jl. („art. 5. In behandeling wordt genomen een bezwaarschrift van de brs. H. Verkade, C. A. Woensdregt en J. Drop, resp. ouderlingen en diaken te Vlaardingen tegen handelingen van hun kerkeraad.”)

De werkvloer van de kerkeraad wordt wel wankel, wanneer op een knooppunt van zijn beschuldiging van een duidelijke onwaarheid moet worden uitgegaan.

Spekgladde werkvloer

In het vervolg (tevens slot) van zijn circulaire zoekt de kerkeraad zijn „voorlopige schorsing” nader te funderen.

De kerkeraad schrijft: „U zult verstaan, broeders en zusters, dat hierbij de wettigheid van de Dienst des Woords alhier in geding kwam. Dat bepaalde de ernst van deze zaak; dat voerde uw raad tot de noodzaak, om voor de volgende zondag handelend op te treden. Weliswaar bezochten de twee broeders zelf de eigen bijeenkomsten alhier (op enige uitzonderingen na); maar als zij andere gemeenteleden daartoe niet kunnen opwekken, dan is de wettigheid van de Dienst des Woords in ons kerkegebouw duidelijk in geding. Hoe zou de kerkeraad op zondag 20 april voor de gemeente treden, samen met opzieners, die tot de kerkdiensten alhier op die dag anderen weigerden op te roepen? U zult verstaan: dat kon en mocht niet. Vandaar dus, broeders en zusters, de kerkeraadmededeling aan u, op zaterdag 19 april jl.”

Nu begint en besluit de kerkeraad dit verloop wel met de zelfverzekerde mededeling: „U zult verstaan dat hierbij de wettigheid van de Dienst des Woords in geding kwam”, maar het moet ons van het hart, dat wij dat nu juist niet verstaan. En wel omdat hier door de kerkeraad niets beweerd wordt: De kerkeraad zegt immers alleen, dat een bepaalde zaak (nl. de wettigheid van de Dienst des Woords) „in geding kwam” (spatie van ons v.T.).

Want als iets „in geding” komt, betekent dat juist, dat er officieel nog geen helderheid in die zaak is. En dus, wanneer iets „in geding” komt, dan zijn we nog niet bij de eindconclusies. Maar de kerkeraad van Vlaardingen is dan tegelijk zozeer bij het eindstation, dat hij op vrijdagavond al op eigen houtje moet gaan

schorsen, met het oog op de komende zondag. Denk niet dat we de kerkeraad op een onbelangrijk woordje willen vangen. Het een en andermaal gebruikte woord in de climax van zijn beschuldiging mag toch geacht worden met zorg gekozen te zijn! Maar het feit, dat de kerkeraad in die climax zich tweemaal bedient van het hier niets-zeggende, gladdere termpje, dat door de houding van de twee ouderlingen de wettigheid van de Dienst des Woords „in geding kwam” is voor ons een bewijs temeer, dat de kerkeraad op deze grond geen benen heeft om te staan.

Fundament-loze werkvloer

Volgens de kerkeraad was, omdat de twee ouderlingen niet op bepaalde bezoeken wilden gaan, de wettigheid van de Dienst des Woords in geding. Hoe dan? Werd die wettigheid soms door de twee ouderlingen ontkennd? Welnee, want de kerkeraad moest zelf getuigen: „Welismwaar bezochten de twee broeders zelf de eigen bijeenkomsten alhier (op enige uitzonderingen na)...”

Het laatste zal van iedereen gelden; dat versiersel had dus kunnen vervallen. Maar uit het kerkeraadsgetuigenis blijkt intussen, dat de twee ouderlingen nog wel het goede voorbeeld gaven. Hun „euvel-daad” was, dat ze het z w i j g e n d deden.

Dat vond de kerkeraad zo erg, dat hij uitgerekend aan dit haakje de ganse wettigheid van de Dienst des Woords van de komende zondag ophing!

Maar kan zo'n haakje zo'n last houden?

Met die vraag blijven we zitten.

Hoe kan toch de ganse Dienst des Woords onwettig worden, omdat twee ouderlingen op een ogenblik een stuk van hun dienst niet meer kunnen doen? Inderdaad, op een ogenblik. Want tevoren wilden ze wel, hoewel ze 't toch ook al niet makkelijk hadden. Dat ze wel wilden, zegt de kerkeraad zelf: „Uw kerkeraad bedenkt evenwel, dat de 2 broeders hadden toegezegd, ondanks de voor hen moeilijke situatie al hun ambtswerk te zullen doen.”

Dat pleit toch voor die broeders, zouden we zo zeggen. Laten we nu 's aannemen, dat deze broeders op een ogenblik niet verder kunnen.

Wordt daardoor de kerkdienst onwettig? Valt daarmee het fundament van de Kerk weg? Gaar daarmee de Kerk van het fundament Jezus Christus af? Zijn daarmee de drie kenmerken van de wettigheid van de Kerk teloor gegaan?

Op geen enkele wijze wordt door de kerkeraad aangewezen, waar toch en hoe toch het in Gods Woord gefundeerde verband ligt tussen de grote woorden van de kerkeraad en diens „voorlopige schorsing”.

Maar toch heeft de kerkeraad op deze fundament-loze werkvloer twee ambtsdragers van Jezus Christus publiek uit het ambt gedreven.

Het is verbijsterend.

Waarom komen de ouderlingen niet uit de verf?

Het standpunt van de twee ouderlingen wordt in de kerkeraadscirculaire „weergegeven” op duidelijk onvoldoende wijze.

Aldus: „De kerkeraad wil u de drie door hen genoemde motieven vermelden, die zij opgaven als reden voor hun weigeren van dit ambtswerk: Zij kunnen het niet doen:

- in de huidige, sinds 6 mei 1968 bestaande situatie;
- zolang niet de oorzaak van het niet-meer-ter-kerk-komen is weggenomen, welke oorzaak volgens hen in de koers van de kerkeraad liggen zou;
- vanwege het classisbesluit, d.d. 17 april 1969, genomen met instemming van de kerkeraad, om n.l. „de broeders Joh. van Baardewijk en W. J. Sies tot de vergadering toe te laten als wettige afgevaardigden van de geref. kerk te Overschie.”

Hier worden dus de twee ouderlingen sprekend ingevoerd. Maar hebben zij het zo gezegd? Dan is hun spreken toch wel gekortwiek opgenomen!

Waarom wordt niet duidelijk omschreven wat onder a. staat, over die „sinds 6 mei 1968 bestaande situatie”? Waarom heeft de kerkeraad niet gezegd dat hij op 6 mei 1968 de beide ouderlingen en diaken J. Drop per publiek, door de gemeente gezonden kerkeraadstuk openlijk heeft bestraft en vermaand, omdat deze drie broeders op donderdag 2 mei 1968 hadden deelgenomen aan een „besloten bijeenkomst” waar ds. G. Visee had gesproken over Gen. 1-3 en waar, volgens de drie broeders, ook nog geen woord over de kerkelijke situatie is gevallen! En hoewel het een „Besloten bijeenkomst” was, wist de kerkeraad, dat die vergadering moest aangemerkt worden als „tegen de kerkeraad gericht te zijn”!

Waarom wordt dat sub a. allemaal omsluit? Wanneer een kerkeraad in een publiek stuk, dat overal in het land gelezen wordt, pretendeert de gevonnisten sprekend weer te geven dan dient dat (hoe kort ook) zakelijk compleet te geschieden. Dat is niet gebeurd. De gevonnisten komen totaal niet uit de verf.

Heeft de nabuur-kerk een mini-oordeel?

De kerkeraad van Vlaardingen heeft zich dan gewend tot de zuster-kerkeraad. Maar intussen heeft de

eerstgenoemde zich al rondom vastgelegd in de hier besproken circulaire aan de Gemeente. Vervolgend is er, naar verluud, in Vlaardingen een gemeente-vergadering gehouden, waar de kerkeraad zijn „voorlopige schorsing” heeft verdedigd. Dat alles, terwijl het oordeel van de nabuur-kerkeraad nog niet binnen was!

Maar dit is in flagrante strijd met het karakter van de gereformeerde K.O.!

De zusterskerk moet worden ingeschakeld, om naar art. 79 K.O. direct al, bij het vellen van het vonnis, alle partijdigheid te voorkomen. Zou de tijd ontbreken om met de zusterkerk daartoe samen te vergaderen, dan moet achteraf het oordeel van die zusterkerk volgen. Maar dan dient de schorsende kerkeraad zich in die afwachttijd niet alrede muurvast te werken door zijn handelwijze publiek te gaan verdedigen. Daardoor wordt zowel het onafhankelijk geven van een oordeel door de zusterkerk als het objectief beoordelen ervan, nuchter bekeken, een onmogelijkheid. Het fijne van een geestelijke, onpartijdige beoordeling en het zoeken van het hoge recht des Heeren naar de gereformeerde regel van art. 79 K.O. is hier bij voorbaat tot een aanfluiting gemaakt.

Daarom missen we hier ook het honoreren van het kerkverband. Het kerkverband is niet gezien door Vlaardingen.

Vocatief van de Vrijmaking

We hebben harde dingen gezegd.

Maar de harde feiten dringen ons ertoe.

Want in de aantasting van de ambtsdienst wordt onze Heere Jezus Christus Zelf aangetast. Hand. 20:28. Daar willen we voor opstaan. En niet zwijgen.

En we hebben geschreven, om terug te roepen van een weg, die principiële kerk-ontbindend is.

Moge de kerkeraad van Vlaardingen nog van deze weg terugkomen.

We beleven een zware tijd. We hebben als voorgangers een ontzaglijke verantwoordelijkheid. We zullen eenmaal allemaal rekenschap moeten afleggen van al onze werken. Maar daar is een rijke belofte voor Gods volk-in-nood, in het Woord, dat wel eens de vocatief van de Vrijmaking is genoemd: „Hij heeft u bekend gemaakt, o mens, wat goed is en wat de HERE van u vraagt: niet anders dan recht te doen en getrouwheid lief te hebben, en ootmoedig te wandelen met uw God.” Micha 6:8.

H. v. T.

TWEEMAAL HELPEN

„Wat is het specifieke?”

van de christen-maatschappelijk werker?”, zo werd op het congres van diakenen, gehouden op 31 oktober tot 2 november, gevraagd. Maar welke inhoud heeft het woord zonder het Woord. Het Woord, dat in de beginne was en waarbuiten geen ding is geworden, dat geworden is. Het Woord dat leven is; het Woord dat schijnt als een licht in de duisternis.

De hulpverlening, het gesprek, is er niet op gericht de ander te overtuigen, of om de ander te maken als zichzelf. De hand mag niet de voet tot hand maken; de hand mag wel de voet masseren om hem het lopen te vergemakkelijken... kleine en grote ergernissen omringen ons steeds en verziekte verhoudingen laten ook bij genezing hun lidtekens achter.

Dit zijn enkele regels, overgenomen uit het jaarverslag over 1968 van de Stichting Gereformeerde Kinderbescherming, dat is verschenen. Het zijn veelzeggende woorden.

Maar ook daden

Hulpverlening kan niet altijd tot woorden beperkt blijven. Er moeten ook daden zijn. Wij denken nu aan de daad van het geven. Geven voor de uitbreiding van De Driehoek. U weet, er is nog een belangrijk tekort, terwijl met de bouw van de uitbreiding reeds is begonnen. Wanneer alles naar wens verloopt zal deze tegen het einde van het jaar gereed komen. Dan moet dus ook worden afgerekend.

De uitbreiding is dringend nodig vanwege de grote overbezetting van het bestaande deel, waardoor er b.v. geen vertrek meer is om huiswerk te maken. Wanneer allen in de huiskamer aanwezig zijn lopen, zitten of liggen er 30 grote of kleine mensen. Onhoudbaar. Met uw daad kan en mag dit spoedig anders worden. Kom tot de daad, welke anderen vóór u deden.

Lees maar. Ontvangen werd o.a. van de kerken te Arnhem f 757,50; Capelle a.d. IJssel f 625,—; Dalfsen f 1.200,—; Enschede-Oost f 1.000,—; Mijdrecht f 161,31; Rouveen f 900,—; Zaamslag f 500,—.

Toegezegd werd door de kerk van Groningen-Z. f 3.000,—.

Aan giften van particulieren werden ontvangen: felicitatiegiften: 1 van f 2,50; 1 van f 5,—; 3 van f 10,—; 1 van f 25,—; 1 van f 20,— en 1 van f 100,—.

M.V. Bouwen en Bewaren, Rozenburg f 10,—; Vrouwenver. 's-Hertogenbosch f 32,—. Restant van de ak-

tie van de Geref. Vrouwenbond f 446,80 en de volgende giften: 2 van f 5,—; 15 van f 10,—; 3 van f 15,—; 7 van f 25,—; 4 van f 50,—; 1 van f 100,—; 1 van f 250,— en een grote gift van f 500,—.

Tot en met 5 mei werd in totaal ontvangen voor de uitbreiding: van kerken f 17.042,55; van particulieren f 2.697,50; toezeggingen f 5.500,—; giften particulieren f 512,50.

Alle gevers en geefsters hartelijk dank.

KERKNIEUWS

BEROEPEN: te Zaandam (scriba D. Grasdijk): ds. H. J. Begemann te Drogeham; te Utrecht-C. (voorh. ds. G. A. Hoekstra): ds. D. Deddens te Leeuwarden; te Chatham (Ont. Can.): ds. W. W. J. van Oene te New Westminster B.C. Can.

Bedankt: voor Steenwijk (scriba E. Petter): ds. H. Mostert te Harderwijk; voor Kampen (scriba J. Bos): ds. G. van den Brink te Eindhoven; voor Houwerzijl: ds. B. de Vos te Ten Boer.

DS. Y. B. CHAH. De classis Amersfoort heeft op 20 juni jl., na gehouden colloquium doctum en met advies der deputaten ad art. 49 K.O. van de P.S. Utrecht, ds. Y. B. Chah, predikant van de Presbyterian Church te Yangsan, Korea, toestemming verleend voor te gaan in de dienst des Woords en der Sacramenten.

THEOLOGISCHE HOGESCHOOL. Geslaagd voor het doctoraal examen: ds. S. G. Huh, predikant van de Presbyterian Church van Korea.

Geslaagd voor het propaedeutisch examen: H. Folkers te Enschede; S. de Vries te Noordhorn; H. M. Smit te Groningen; N. H. Gootjes te Leeuwarden; M. J. C. Blok te Voorburg en P. J. van Houdt te Uithuizen.

ZOETERMEER. De classis 's-Gravenhage heeft goedgevonden, dat de kerk te Zoetermeer opnieuw werd opgericht. Zondag 22 juni jl. zijn nieuwe ambtsdragers in hun ambt bevestigd.

ASSEN. De kerkeraad van Assen besloot met ruime meerderheid de bediening van de doop aan twee geadopteerde kinderen toe te staan. Dit houdt echter geen algemene uitspraak in over doopsbediening aan geadopteerde kinderen, aangezien de kerkeraad van oordeel is, dat hierover een generale synode een uitspraak behoort te doen.

MAASTRICHT. Adres van de Gereformeerde Kerk (Vrijgemaakt) van Maastricht: Pieterstraat 6. Aanvang van de diensten des Woords elke zondag om 9.30 en 17.00 uur. Predikant: Ds. M. Bakker, Schepen de Wicstraat 20, Heer (tel. 04400-23007). Scriba: A. L. P. Rietberg, Elruwe 11, Maastricht, tel. 04400-33305. Penningmeester: Dr. J. Buiten, Bilderdijklaan 16, Geleen, tel. 04494-2787. Giro: t.n.v. de Gereformeerde Kerk (Vrijg.) van Maastricht te Geleen gironummer 1057323.

WAGENINGEN. De gemeente te Wageningen, buiten kerkverband, vergadert 's avonds 7.30 uur in het gebouw van de Nieuw-Apostolische Kerk, Floralaan, hoek Tarthorsterweg, Wageningen.

OOSTELIJK-FLEVOLAND. Kerkdiensten in de Ichtus kerk te Dronten, hoek Baskenstraat, Galjoenstraat. 9.15 en 2.30 uur.

Zondag 13 juli bij leven en welzijn viering H.A. Wil wie met ons het H.A. wil meevieren even zorgen voor een daarvoor nodig attest van zijn/haar plaatselijke gemeente?

ADRESSEN

DS. C. OLIJ, 221 Elizabethstreet, Orangeville, Ont. Canada. DS. H. J. VENHUIZEN, Mahlerstraat 4, Zutphen, tel. 05705-6296. ALMELO: boekh.: G. J. Laan, Cato Elderinklaan 13, Almelo, tel. 05490-8425. VELD (Gld.): scriba: K. Prakken, Daalhuizerweg 33, Velp. OUD-LOOSDRECHT: Ds. J. Verhoeff, Oud Loosdrechtsestraat 122, tel. 02158-1085.

Uit het KORT VERSLAG van de vergadering van deputaten-curatoren van de Theologische Hogeschool van De Gereformeerde Kerken in Nederland, op dinsdag 10 juni 1969 te half elf in het gebouw van de Hogeschool, Broederweg 15 te Kampen.

Art. 4. *benoeming rector voor de cursus 1969/1970:* Op voorstel van de senaat wordt prof. ds. J. van Bruggen tot rector voor het cursusjaar 1969/1970 benoemd.

Art. 5. *toestemming voor het afnemen van een doctoraal-examen:* Overeenkomstig het reglement van de Theologische Hogeschool vraagt de senaat toestemming een student uit het buitenland doctoraal te examineren; deputaten-curatoren verlenen deze toestemming.

Art. 6. *benoeming van een spraakleraar*: De senaat stelt voor, nu mejuffr. T. M. J. Steen de studenten niet langer spraakles kan geven, tot benoeming van een spraakleraar over te gaan, die eens in de 14 dagen een middag en avond spraakles zal geven. Deputaten-curatoren zullen hierover overleg plegen met deputaten-financiël.

Art. 7. *Verplaatsing van het gebrandschilderde raam*. Op voorstel van de senaat besluiten deputaten-curatoren met deputaten-financiël in overleg te treden ten einde het gebrandschilderde raam, dat zich bevindt in de tochtdeur van de benedengang van het gebouw der Hogeschool, naar een minder kwetsbare plaats te doen overbrengen, nl. naar het achterraam van de gang op de eerste verdieping.

Art. 7. *ingekomen stukken*: De volgende ingekomen stukken komen in behandeling:

a. schrijven van de heer drs. Ph. Roorda te Groningen, docent voor de vooropleiding, waarin deze het hem gevraagde advies geeft op welke wijze kan worden voldaan aan de eis, dat door de abiturienten van Kweekschool en H.T.S., ten genoegen van de senaat wordt aangetoond, dat zij voldoende kennis van de moderne talen bezitten; de over deze zaak door docent drs. Ph. Roorda verstrekte informatie wordt doorgegeven aan de senaat;

b. van student P. Dekker te Kampen afschrift van een brief aan de generale synode van Hoogeveen; als kennisgeving aangenomen;

c. van deputaten-financiël een door hen ontworpen emeritaatsregeling; in een op 1 september a.s. te houden vergadering zal dit concept behandeld worden;

i. van de kerk van M. de mededeling, dat zij zich met een aanklacht heeft gewend tot de generale synode te Hoogeveen; als kennisgeving aanvaard;

j. van de organisator van de leeskamer van „Fides Quadrata Intellectum” verzoek om subsidie voor de leetuurvoorziening in de leeskamer; eenzelfde subsidie als het vorig jaar wordt toegekend;

k., l., m., n. van de generale synode van Hoogeveen mededeling van enkele door de generale synode genomen, de Theologische Hogeschool rakende, besluiten. Als kennisgeving aangenomen;

o. van het „Werkcomité studiecoördinatie” een schrijven, waarin verantwoording wordt gedaan van de uitgaven over het afgelopen jaar; een begroting wordt overlegd van de voor het komende jaar te verwachten ontvangsten en uitgaven en mededeling wordt gedaan van de plannen voor het komende jaar. Aan het werkcomité zal worden medegedeeld, dat deputaten-curatoren vóórdat zij een beslissing nemen, ten aanzien van het verzoek van het werkcomité om subsidie, het nodig achten, dat dit zich over zijn plannen zal verstaan met de senaat;

p. van directeuren van de vereniging voor Wetenschappelijk Onderwijs op Gereformeerde grondslag een uitnodiging tot bijwoning van de jaarlijkse Vrije-Universiteitsdag op 19 juni 1969 te Assen; als kennisgeving aangenomen.

Art. 9. *rapport naar art. 13 van de Instructie*: Ds. W. Vreugdenhil brengt naar art. 13 van de Instructie rapport uit over de arbeid van de pedel, de bibliothecaris en de assistent-conservator; aan al deze werkers ten dienste van de Hogeschool wordt door deputaten-curatoren dank gebracht.

Art. 10. *verslag over de bibliotheek*: De bibliothecaris, broeder A. J. Roukema, komt ter vergadering en brengt verslag uit over de bibliotheek gedurende de cursus 1968/1969. Aan de bibliothecaris worden verschillende vragen gesteld, welke hij beantwoordt. De president-curator, ds. D. van Dijk, dankt broeder A. J. Roukema voor zijn verslag en voor de door hem verrichte arbeid.

Art. 14. *Kort Verslag*: De assessor, ds. F. de Vries, leest het Kort Verslag; deputaten-curatoren stellen het vast.

Art. 16. *sluiting*: Nadat ds. J. ten Hove is voorgegaan in dankgebed, sluit de president-curator, ds. D. van Dijk, te ongeveer acht uur de vergadering.

Namens deputaten-curatoren,
F. de Vries, h.t. assessor.

Idealistisch verpleegster (26) met veelzijdige opleiding en belangstelling,

ZOEKT SERIEUZE KENNISMAKING MET JONGE MAN

tot ± 36 jaar, met goede algemene ontwikkeling, om in de weekenden een fijne vriendschap op te bouwen.

Brieven onder nummer 4769 bureau van dit blad.

De Here verblijdde ons met de geboorte van een dochter

NIESKE MARGARETHA

(Agnes)
zusje van Teun, Jaap en Piet.

P. Dekker
M. Th. I. Dekker-Groen

Kampen, 23 juni 1969
Schoolstraat 2

In Libanon mochten wij 7 juni jl. de zorg voor een dochter op ons nemen

HESTER ELLEN

Zij werd 1 juni 1969 in Beirut geboren.

„IK heb u bij uw naam geroepen, gij zijt MIJN” (Jes. 43 : 1)

W. Stoorvogel
G. Stoorvogel-Kramer

Voorburg, 27 juni 1969
Albert Verweystraat 134

Met grote vreugde en dank aan God geven wij kennis van de geboorte van onze dochter en zusje

ANNEMIE-ELLEN

J. Dekker
R. Dekker-Bos
Erna
Henk
Marga
Marja

Zuidwolde, 30 juni 1969
Hoofdstraat 53

ROB BREMER

en

HELEEN MULDER

hebben de eer U mede namens hun ouders kennis te geven van hun voorgenomen huwelijk, waarvan de voltrekking D.V. zal plaatsvinden op dinsdag 15 juli 1969 om 14.30 uur in het Stadhuis van Harderwijk.

Kerkelijke bevestiging door de Weleerw. Heer Ds. G. Mul, Deventer, om 15.30 uur in de Gereformeerde Kerk, Couperuslaan 31, Harderwijk.

Receptie van 17.15-18.30 uur in Hotel Baars, Smeepoortstraat, Harderwijk.

Toekomstig adres (m.i.v. oktober '69):
Tanhauserstraat 289, Apeldoorn.

Apeldoorn, Weidestraat 8.
Harderwijk, Sophialaan 39.

Wie kan op **ZONDAG 3 EN 31 AUGUSTUS A.S.**

VOORGAAN IN DE Geref. Kerk, DEN HAAG (Z.W.)
Aanvangstijden 9.00 en 15.00 uur.

Graag opgave aan: L. F. Venderbos, Melis Stokelaan 828, Den Haag. Telefoon 070 - 677803.

Nog een kleine voorraad:

C. VONK,

DE NEDERL. Geloofsbelijdenis
dl III B art. 22-24, 27-37 f 18,50.
(dl. III a, geheel uitverkocht)

FIRMA WESDIJK EN LIEBEEK
Postbus 2, Barendrecht

Te huur van 26 juli tot 9 augustus

GEMEUBILEERDE WONING

met alle comfort, achter- en voortuin, in rustig dorp met bosrijke omgeving, verwarmd zwembad aanwezig, gelegen in nabijheid van rivier.
Aantal personen 5 à 6.
Voor nette bewoning moet worden ingestaan. Prijs f 175,- per week.

Inlichtingen: L. W. Mol, Eschstraat 19, Dalfsen (Ov.)
Telefoon 05293 - 783.

Op woensdag 9 juli a.s. hopen onze lieve ouders hun 12½-jarige huwelijksdag te herdenken.

Wij hopen dat papa en mama nog lang voor ons gespaard mogen blijven.

Hun liefhebbende kinderen
Jan en Andries Knol

Amanielaan 27, Ermelo.

Gepens. adm. ambtenaar, wednr., 66 jaar, vitaal, zoekt

KENNISMAKING MET ALLEENSTAANDE DAME

van passende leeftijd, teneinde samen in een tijd van voorbereiding de mogelijkheid te overwegen om in een goed huwelijk de eenzaamheid in twee levens op te heffen.

S.v.p. schrijven aan Bureau „Opbouw”, Slotlaan 220, Zeist, onder nr. 4711. Geheimhouding verzekerd.

Bestuur van de School met de Bijbel te Langerak

vraagt

met ingang van 1 oktober 1969

EEN ONDERWIJZER IN VASTE DIENST

met belangstelling voor moderne didactiek.

Langerak is prachtig gelegen aan de Lek en heeft goede verbindingen met Utrecht en Rotterdam.

Inlichtingen en sollicitaties aan het Hoofd der School G. Sikkema, Waal 7, Langerak. Telefoon 01843 - 273.

Zo juist verschenen:

's Heeren opdrachten aan Willem v. d. Bergh destijds en de dolerende gereformeerden thans

door Mr. Dr. L. A. F. GODSCHALK

In deze brochure gaat de auteur in op de huidige situatie in de Geref. kerken, in het licht van de historie. De strijd van Willem v. d. Bergh in 1886 e.v. is in wezen ook onze strijd.

Maar bovenal hebben wij het oog te houden op „'s Heeren opdrachten”, Zijn werk moet doorgaan.

Deze zeer actuele brochure mag u niet ongelezen laten. 32 pagina's f 2,90.

VAN DORDT TOT DORDT

Herdenkingsboekje t.g.v. de grote Dordtse synode, met bijdragen van Ds. A. I. Krijtenburg, prof. Dr. L. Doekes, Prof. J. Kamphuis en Drs. D. Deddens.
Omvang 96 pagina's f 5,90.

Boekhandel
Antiquariaat
Uitgeverij

TON BOLLAND

v.h. H. A. VAN BOTTENBURG
Amsterdam - Prinsengracht 493 - Tel. (020) - 221921

Wegens vakantie van ons personeel zal ons bedrijf GESLOTEN zijn

van 14 tot en met 25 JULI

wilt u hiermede rekening houden met uw eventuele opdrachten?

Wij wensen ook u een prettige vakantie!

Hoogachtend,

DRUKKERIJ STEENBERGEN — ZEIST

Slotlaan 220. Telefoon 0 3404 - 12452